

B I L T E N   01/2012

UŽICE januar, 2012. godina

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“-UŽICE

- ecc. Jovan Miroslavljević, direktor**
- dipl. ing. Petar Joković, stručni saradnik za voćarstvo**
- dipl. ing. Miroslav Milivojević, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Nebojša Đurić, stručni saradnik za stočarstvo**
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, stručni saradnik za ratarstvo**
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja**
- dipl. ing. Zorica Lazić, stručni saradnik za zaštitu bilja**
- dipl. ing. Milena Krković, stručni saradnik za zaštitu bilja**

Osnovna delatnost „Poljoprivredne stručne službe Užice“ iz Užica je pružanje saveta odabranim i ostalim domaćinstvima na području svoga rada , koja se ostvaruje kroz:

- predavanja**
- održavanje radionica**
- davanje saveta u Službi**
- davanje saveta telefonom**
- davanje saveta na imanjima zemljoradnika**
- davanje saveta putem lokalnih radija i televizije**
- davanje saveta putem biltena, plakata i brošura**
- postavljanje demonstracionih ogleda**
- održavanje poljoprivrednih izložbi –sajmova**
- pomoć zemljoradnicima oko upisa i obnove u Registru P.G.**
- blagovremeno upoznavanje P.G. sa pojedinim uredbama**
- upoznavanje P.G. sa načinom i vremenom podnošenja dokumentacije radi ostvarivanja sredstava po pojedinim uredbama.**

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266, E- mail: pssuzice@sbb.rs

LIKVIDNOST NA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA

Likvidnost je sposobnost gazdinstva da raspolaže sa dovoljno gotovine kako bi moglo da se suoči sa finansijskim obavezama koje pristižu bez ugrožavanja normalnog toka poslovanja.

Glavni finansijski prilivi na gazdinstvu dolaze iz različitih izvora kao što su: prodaja poljoprivrednih proizvoda, stoke, prodaja osnovnih sredstava, prilivi iz nepoljoprivrednih delatnosti i pozajmljivanje novca. Ova sredstva se koriste za finansijske obaveze koje se odnose na: troškove proizvodnje, izdatke za nabavku osnovnih sredstava, plaćanje kredita, kao i za troškove života članova domaćinstva. Prilivi i odlivi se retko poklapaju. Često vlasnici poljoprivrednih gazdinstava moraju da upravljaju likvidnošću i gotovinom kako bi sprečili nedostatak sredstava i omogućili normalno funkcionisanje gazdinstva.

Prilivi gotovine

Prodaja useva, stoke i stočnih proizvoda su osnovni izvor gotovine za gazdinstvo i od ključnog su značaja za održavanje likvidnosti. Neki poljoprivredni proizvođači (npr. oni koji se bave proizvodnjom mleka) imaju relativno jednake prilive gotovine tokom cele godine. Dok sa druge strane imamo proizvođače (npr. proizvodnja voća ili tov stoke) koji imaju periodične prilive gotovine (jednom ili par puta godišnje).

Priliv može biti i iz nepoljoprivrednih delatnosti, ali i takav priliv može biti značajan iznos gotovine. Takav priliv je npr. uplata subvencija za podsticaj poljoprivredne proizvodnje. U ovu vrstu priliva možemo uvrstiti i gotovinu iz ušteđevina i investicija, kao i kapital koji je obezbeđen od investitora sa strane.

Prodaja osnovnih sredstava podrazumeva priliv gotovine od prodaje zemlje, objekata, mehanizacije, stoke i alata.

Pozajmljeni novac podrazumeva izvor gotovine kojim se može održavati likvidnost u periodima kada odlivi gotovine prevazilaze prilive. Pozajmljeni novac može biti u obliku kratkoročnih kredita za pokriće operativnih troškova, srednjoročni krediti za nabavku stoke i mehanizacije ili dugoročni krediti za nabavku zemljišta i objekata.

Odlivi gotovine

Troškovi proizvodnje se sastoje iz relativno velikih troškova. Ovi troškovi se odnose na seme, đubrivo, sredstva za zaštitu biljaka (pesticidi), hranu za stoku, dodatnu radnu snagu, popravke. Ukoliko ne može da se pokriju ovi troškovi, proizvodnja se može smanjivati, ili čak ugasiti.

Izdaci za nabavku osnovnih sredstava podrazumevaju izdatke za zamenu ili nabavku dodatne mehanizacije, za nabavku tovne stoke, za kupovinu zemlje i objekata. Ovi izdaci su veoma značajni za održavanje i povećanje postojećeg nivoa proizvodnje na gazdinstvu. Ovi odlivi gotovine su povremeni i uglavnom su u pitanju veliki iznosi novca. Zbog toga je potrebno pažljivo isplanirati likvidnost.

Otplate kredita se mogu isplaćivati kada su prilivi gotovine od nepozajmljenih sredstava veći od odliva gotovine. Ovo bi trebalo uzeti u obzir pri određivanju rasporeda otplate kredita.

Troškovi života članova domaćinstva se često previđaju zbog gore navedenih troškova, a svakako predstavljaju značajnu stavku i treba ih uzeti u obzir pri pravljenju plana likvidnosti.

Novčani tokovi

Najbolji način praćenja likvidnosti jeste kroz planiranje novčanih tokova. Na taj način se prate prilivi i odlivi u vremenu i iznosu tokom određenog vremenskog perioda (najčešće godinu dana). Obračunski period se može "razbiti" na manje periode (najčešće mesece) i na taj način omogućiti bolje sagledavanje unetih podataka.

Dobro je imati dva izveštaja o toku gotovine: projektovani i stvarni. Projektovani se radi na početku obračunskog perioda (godine) u kome se pišu procenjeni prilivi i odlivi gotovine. Kako godina odmiče i kako nastaju stvarni prilivi i odlivi gotovine, njih bi trebalo beležiti u izveštaj stvarnog toka gotovine. Na taj način se mogu uporediti stvarni i projektovani tokovi gotovine i ta saznanja iskoristiti za procenu projektovanog toka gotovine za narednu godinu, planiranje pretežne delatnosti gazdinstva, razmatrati kupovinu osnovnih sredstava, sposobnost zaduživanja i sl.

Bojana Nešić, dipl.ing.

KORIŠĆENJE PLASTENIKA

- za proizvodnju rasada i svežih plodova-

Proizvodnja povrća u našim klimatskim uslovima moguća je na otvorenom polju, u zaštićenom prostoru- tople leje, plastenici, staklenici, ili njihovom kombinacijom. Povrtarske vrste, kao što su grašak, spanać, salata, luk, šargarepa itd. moguće je gajiti na otvorenom polju tokom cele godine.

Toploljubive povrtarske vrste gaje se na otvorenom polju u bezmraznom periodu (od pojave kasnih prolećnih do ranih jesenjih mrazeva). Tokom cele godine moguće ih je gajiti u zaštićenom prostoru s dopunskim zagrevanjem.

U našoj proizvodnoj praksi najčešća je kombinovana proizvodnja povrća i to:

- proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru
- gajenje rasada u toplim lejama ili staklenicima sa dopunskim zagrevanjem
- rasadivanjem u plastenicima, sa ili bez zagrevanja

- proizvodnja rasada u toplim lejama , plastenicima i staklenicima, a rasadiivanje na otvorenom polju

- setva i sadnja na otvorenom polju, a pred pojavu mraza usev se pokriva

Proizvodnja u zaštićenom prostoru ima za cilj:

1. produženje proizvodnje
2. duža potrošnja svežeg povrća

Pored toga, proizvodnja ranog i kasnog povrća, izvan optimalnih uslova na otvorenom polju, daje i najveće finansijske efekte. U ranoj prolećnoj proizvodnji, plastenici- sa i bez dopunskog zagrevanja koriste se za gajenje paradajza, paprike, krastavca, ranog kupusa itd. Ove biljke ostvaruju dobre finansijske efekte, koji opravdavaju povećano ulaganje u gradnju plastenika.

U ranoj proizvodnji povrća koriste se:

- niski
- srednje visoki
- visoki plastenici sa ili bez dopunskog zagrevanja

Noseća konstrukcija može da bude priručne ili serijske(mašinske) izrade. Pravi se od drveta, žice, metalnih ili plastičnih cevi. Konstrukcija mora da izdrži udare vetra i težinu snega, a od njene čvrstoće zavisi kada će se pokrivati plastičnom masom.

Za pokrivku se može koristiti PE ili PVC folije, dok u novijem vremenskom periodu stacionirani plastenici se mogu pokrivati sa fajlonom (valovite ploče) čija je trajnost 10 godina ili leksalom(pločama) čija je trajnost oko 15 godina.

Niski plastenici su najčešće ručne izrade, tunelskog tipa i služe za interventnu zaštitu od slabih, kasnih, prolećnih mrazeva(-2°C).Zbog slabe konstrukcije koriste se kada prođe opasnost od vetra i snega(kraj aprila, početak maja).

Srednje visoki plastenici najzastupljeniji su oblik zaštićenog prostora. Pogodni su za proizvodnju ranog rasada i ranog povrća. Konstrukcija je tunelskog tipa, bez temelja, visine 1,5 – 2m, široke 2 – 5m i dužine 25 – 40m. Izdržavaju temperaturu do – 3,4 °C.

Visoki plastenici su serijske, fabričke izrade sa jakom metalnom konstrukcijom i betonskim temeljom. Pokrivaju se trajnom plastikom, opremljeni su dopunskim zagrevanjem. Pogodni su za ranu proizvodnju povrća. Izdržavaju temperaturu do -6 °C.

Setva paradajza i paprike za proizvodnju rasada u srednje visokim i visokim plastenicima bez dopunskog zagrevanja obavlja se tokom druge polovine marta, a rasadiivanje na otvorenom polju tokom druge polovine maja. Ako se želi ranija proizvodnja plastenik se mora zagrevati strujom, vodenom parom.

Za proizvodnju paradajza u plasteniku preporučuju se rani hibridi - balka F1, balkan F1, niskog tipa, kao i Mi10 F1, luka F1, arleta F1, karmelo F1 i dr. Visokog rasta hibridi. Od paprike najčešće se gaje ljute u tipu šipke, u tipu kapije, ređe u tipu babure.

Najčešće se gaje: kobra, romana, niska šipka, zlatna medalja, župska rana idr.

Krastavac daje najveći prinos, ali ima kraći period visokih cena. Najčešće se gaje:rajder F1, rejkap F1, enkor F1, renesansa F1 itd. Ovo su hibridi sa pretežno ženskim cvetovima. Pored ovih useva, u ranoj plasteničkoj proizvodnji mogu se gajiti rani kupus, tikvice, šargarepa, ako ima obezbeđeno tržište.

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

Bolesti i štetočine ribizle

U gajenju ribizle redovni pratioci su bolesti i štetočine koje ih parazitiraju. Zasnivanje zasada zdravstveno ispravnim sadnim materijalom, izbor pogodnog položaja, adekvatne mere nege mogu smanjiti učestalost i intezitet javljanja bolesti i štetočina.

Od bolesti stalni pratilac su pepelnica, razne vrste pegavosti, antraknoze, rđe kore petogličavih borova, virus reverzibilne inverzije biljaka...

Pepelnica (*Spherotheca mors-uvae*) je oboljenje koje se pojavljuje rano u proleće, na lišću u vidu pepeljaste navlake. Širi se i na ostale delove biljke, zahvata čak i plodove izazivajući sušenje i propadanje. Ukoliko se bolest ne suzbija za 2-3 godine može da dovede do sušenja žbuna.

Dobar izbor parcele za podizanje zasada ribizle, kao i adekvatna rezidba može u velikoj meri smanjiti pojavu ove bolesti.

Rezidba i eliminisanje zaraženih izdanaka takođe doprinosi kontroli ovog oboljenja.

Sorte Ben Sarek i Ben Connan su otporne na ovo oboljenje.

Za hemijsko suzbijanje koriste se: preparati na bazi sumpora, sistematični fungicidi: Topas, Score...

Pegavosti lista se manifestuju različitim pegama na listu, a može da obuhvati i na ostale delove biljke. U jačem intezitetu napada, mogu dovesti do defolijacije, opadanja lišća, što može znatno iznuriti biljku. U ovaj tip bolesti spadaju: **Antraknoza** (*Drepanopeziza ribis*), **Pegavost lista** (*Septoria ribis*), **Pegavost lista ribizle** (*Pseudopeziza ribis*)...

Na pojavu ovih oboljenja veliki uticaj ima provetrenost zasada, što je bolja ventilacija smanjuje je mogućnost oboljevanja.

Suzbijanje pegavosti pokriva hemijsko tretiranje protiv pepelnice.

Virus reverzibilne inverzije ribizle se manifestuje padanjem prinosa u toku 2-3 godine. Ceo žbun zahvaćen ovim virusom dobija izmenjen izgled, podseća na divlji. Površina listova je ravnija, manje nazubljena, sa manjim brojem lisnih nerava. Zaraženi žbunovi su sterilni.

Prenosilac ovog virusa je grinja ribizlinog pupoljka, tako da je glavna mera sprečavanja suzbijanje ove štetočine. Zaražene sadnice se ne mogu se izlečiti, moraju se izvaditi i ukloniti.

Tokom 80-ih godina podignuti su zasadi ribizle u okolini Požege su iskrčeni zbog pojave virusa reverzibilne inverzije. Oboleli zasadi su imali sve manji prinos iz godine u godinu.

Važno je istaći da sadnice treba nabaviti iz pouzdanog rasadnika.

Rđa kore petoigličavih borova (*Cronartium ribicola*) češće napada crnu ribizlu, ali se može naći i kod crvene ribizle. Manifestuje se narandžastom (rđastom) prevlakom na listovima. Zaražene biljke su oslabljene, i često pokazuju znake prevremene defolijacije.

Od značajnih štetočina koji mogu izazvati štete na ribizli javljaju se: ribizline vaši, stenice, ribizlin staklokrilac, pivac, larve ribizline ose, grinje, smotavac ribizle....

Suzbijanje insekata se izvodi insekticidima u određenim fazama razvoja insekata, zavisno od date vrste. U slučaju ubušivanja u izdanak, primena insekticida nije dovoljno efikasna, tako da se takvi izdanci uklanjaju i pale da ne bi došlo do širenja štetočina na zdrave delove žbuna.

Posebna pažnja se poklanja suzbijanju **grinje ribizlinog pupoljka** koja osim deformacije izdanaka i pupoljka prenosi virus reverzibilne inverzije koji može biti limitirajući faktor u eksploataciji zasada. Takvi izdanci se odmah eliminišu iz zasada da bi se sprečilo širenje grinja i virusa koji prenose.

Gajenje sitnojagodastog voća predstavlja perspektivu razvoja voćarske proizvodnje Zlatiborskog okruga. I pored maline koja je zauzela leadersko mesto, potencijal je i u gajenju crne i crvene ribizle radi proširenja asortimana prerađenih ili poluprerađenih poljoprivrednih proizvoda. Apelujemo da proizvođači u nabavci sadnog materijala budu oprezni. U izboru sortiment pored proizvodnih osobina: visokog prinosa, ujednačenog vremena zrenja i dr., da biraju sorte koje otporne na bolesti i ispravnog zdravstvenog stanja.

Zorica Lazić, dipl.ing.

RADOVI U VOĆNJAKU ZA VREME ZIMSKOG MIROVANJA VOĆAKA

Pod zimskim mirovanjem podrazumeva se svodjenje životnih funkcija voćaka na minimum. U slučaju da vremenski uslovi omogućavaju, kao što je ovih dana, treba uraditi sve poslove koji su iz nekog razloga izostali. Takođe korisno je neke poslove blagovremeno obaviti i smanjiti obim poslova na proleće.

Radove koje je moguće obaviti. Djubrenje zasada, zaštita od glodara, rezidba voćaka, priprema parcela za sadnju.

ZAŠTITA OD GLODARA

Ova mera podrazumeva zaštitu nadzemnog dela voćaka od zečeva, srna, jelena i zaštitu podzemnog dela, korena od miševa, voluharica, i dr.

Zaštitu nadzemnog dela voćke neophodno je vršiti pogotovo kod mladih i tek posadijenih voćaka.

Štete učinjene na mladim voćkama nenadoknadive su i često se svode na uklanjanje oštećenih i sadnju novih. Zaštitu mladih stabala voćki možemo vršiti raznim priručnim materijalom: novinskim papirom, raznim mrežastim p.v.c. materijalima, pvc. flašama i dr. Ukoliko je formirana

niska kruna treba primeniti premazivanje stabla i dela grana nekim od repelena. Kunilent R 12 je preparat u čijem sastavu se nalazi riblje ulje koje odvraća glodare od voćaka. U koncentraciji od 5% štiti voćku 50 dana, a u koncentraciji 10% zaštita traje 80 dana.

Krečenje voćaka krečnim rastvorom je takođe zaštitna mera ali je nedovoljna. Okrečene voćke su delimično zaštićene od prevelikog zagrevanja stabla i pucanja kore.

Zaštita korena voćaka od miševa i drugih glodara neophodna je kod voćnjaka koji su intenzivno djubreni stajnjakom i kod zakorovljenih zasada. Za ovu meru najbolje je upotrebiti već pripremljene mamke sa cink fosfidom. Ove mamke treba pakovati u providne lepljive trake oblik –negro bombone- i obavezno ulagati u aktivne rupe i zatrpati jer se radi o jakom otrovu.

Kod maline je značajno napomenuti da su velike štete prouzrokovane baš od strane ovih glodara a njihov rad se uoči kada je već kasno. Dovoljno je na svaki dužni metar u redu napraviti kosu rupu malo debljom sadaljkom, tu uložiti malo providno pakovanje cinkfosfidnog mamca i zaštita će biti uspešna. Po jedan ovakav mamak stavljen pored stabala odraslih ili tek posadjenih drvenastih voćaka takođe obezbeđuje uspešnu zaštitu.

DJUBRENJE ZASADA

Ovu meru, ako je moguće, treba kombinovati sa medjurednom obradom zemljišta tj podrivanjem voćnjaka. Ujedno se vrši poboljšavanje vodno vazdušnih osobina zemljišta i dotur hranljivih elemenata u zonu korenovog sistema. Ovu meru moguće je izvesti ako voćnjak nije na izrazito nagnutom terenu i ako proizvođač poseduje plug podrivač. Ovim načinom se može upotrebiti kako mineralno đubrivo tako i stajnjak dobro zgoreo.

Kod površinske primene đubriva moramo voditi računa da to budu formulacije sa što manjim sadržajem azota. Primenu đubriva, sastava 15x3, 16x3, treba ostaviti za kraj februara kada

Uslovi za gubitak azota budu svedeni na minimum.

Neophodno je napomenuti da je ovo vreme povoljno i za uzimanje uzoraka zemlje za analizu koja će nam ukazati koje je to đubrivo i u koje vreme ga treba upotrebiti.

REZIDBA VOĆA

Ova agrotehnička mera na većim zasadima jabučastog voća treba da je već uveliko u toku. Jabučaste vrste voća su otpornije na niske temperature te sa njihovom rezidbom možemo započeti još od momenta opadanja lista. Rezidbu koštičavih vrsta voća treba odložiti za kraj februara kada ne pretil opasnost izmrzavanja pupoljaka, sitnih grančica i ostalih delova stabla. Iz tog razloga dobro će nam poslužiti informacije METEO službi.

Zimsku rezidbu pri niskim temperaturama ispod minus 5 stepeni treba iskoristiti dobru meru u borbi protiv ERVINIJE. Poznato je da se ova bolest javlja u voćnjacima dobro negovanim, dobro đubrenim azotnim đubrivim i područjima sa povećanom vlažnošću. Voćne vrste i sorte koje su osetljive na ovu bolest treba obavezno rezati pri nižim temperaturama.

PRIPREMA ZEMLJIŠTA ZA SADNJU I SADNJA

Ukoliko vremenski uslovi dozvoljavaju vrlo je korisno pripremiti zemljište a ako je moguće izvršiti i sadnju, sve u cilju da se koren mlade biljke spoji sa zemljom i izbegnu prolećne suše. Ukoliko se voćke sade na neoranoj površini, najčešće se orah sadi na taj način, rupe se kopaju znatno šire i dublje a sadnja se može obaviti i kasnije.

Ovaj način omogućava da zemljište akumulira veću količinu vlage i da bude bolje provetreno za buduću mladu voćku.

Neophodno je napomenuti, ukoliko su voćne sadnice nabavljene i nalaze se utrapljene, obavezno ih treba zaštititi od glodara, miševa, postavljanjem otrovnih mamaca.

Radulović Andrija, dipl. ing.

Škodljive biljke za domaće životinje

Na našim travnjacima mogu biti prisutne određene biljne vrste koje mogu imati štetna dejstva na životinje. Biljke mogu sadržati jednu ili više otrovnih materija, koje se mogu nalaziti u celoj biljci ili što je veoma češće u pojedinim delovima biljke.

Biljke koje mogu imati štetno dejstvo :

1. Prolevak (*Gratiola officinalis* L.)

Višegodišnja biljka, stablo uspravno visoka od 20 do 60 cm, slabo razgranato. Cvetovi su beli, cveta od juna do avgusta, raste na livadama pored potoka i močvarnim terenima. Biljka sadrži alkaloidne, koji su naj otrovniji za konje i goveda. Simptomi trovanja ovom biljkom : povraćanje, krvavi proliv i pojava krvi mokraći. Mleko krava koje su kozumirale ovu biljku ima gorak ukus.

2. Mrazovac (*Colchicum autumnale* L.) Višegodišnja biljka sa krtolastom lukovicom. Cvetovi su svetlo ljubičastoružičasti, razvijaju se u jesen. Raste na livadama i pašnjacima. Otrovnii sastojak Kolhicin se nalazi u cvetu, zreloom semenu i krtolama. Kolhicin deluje 2 do 5 h posle konzumiranja. Trovanja su najčešća u maju i junu kada seme sazreva. Kod trovanja Mrazovcem prvi simptom je grebanje u grlu, smetnje pri gutanju, nakon čega dolazi do mučnine, povraćanja, vodenastog proliva, kao i pojave krvi u mokraći. U koliko se trovanje ne sanira može nastupiti i smrt životinje (od 2 do 5 dana).

3. Mlečika (*Euphorbia cyparissias*) Višegodišnja bilka visine do 50 cm, sivo zelena, stablo uspravno, listovi sedeći gusto raspoređeni. Cijela biljka je otrovna jer sadrži euforbin. Sušenjem se smanjuje otrovnost, pa je njeno prisustvo u senu bezopasno. Toksične materije koje se nalaze u soku mlečike izazivaju upalu kože, i mogu uticati na boju, ukus, miris mleka, mlečnih proizvoda.

Nebojša Đurić, dipl.ing.

Pirotska oplemenjena ovca

Pirotska pramenka se oplemenjuje od 1954. godine francuskom merino arl rasom a kasnije i nemačkom merino-landsšaf rasom (virtemberška ovca).

Od 1981. stvorena je nova rasa (pirotska oplemenjena ovca) koja se dalje međusobno razmnožava i selekcionira radi iskorišćavanja njenih novih odlika, ustaljenih dosadašnjim kombinacijama triju upotrebljenih rasa ovaca u njenom stvaranju.

Pirotska oplemenjena je tip brdske ovce, i znatno je krupnija i proizvodnija od materinske osnove.

Okvir tela pirotske oplemenjene ovce je znatno veći od okvira autohtone pirotske pramenke. Masa tela ovaca sa završenim porastom iznosi prosečno oko 65-70 kg, to je više za oko 20 kg od pirotske pramenke gajene u istim uslovima.

Ovnovi imaju masu tela 80-110 kg., pa i 130 kg. Plodnost je u proseku oko 135-140%. Prinos vune u jednogodišnjem nastriegu je prosečno 3,4 kg, finoća (22-26 mikrometara). Količina mleka, oplemenjene populacije iznosi u periodu mlečnosti od 6 meseci oko 50 kg.

Pirotska oplemenjena ovca je danas potpuno ustaljena u proizvodnim i reproduktivnim osobinama i znatno je proširena po Srbiji, tj. tamo gde su uslovi odgajivanja ovaca nešto malo poboljšani, u odnosu na nekadašnji potpuno ekstenzivan način gajenja, zbog njega tu potpuno zamenjuje svoj izvorni oblik-pirotsku pramenku, dajući znatno veće prinose.

Pirotska oplemenjena pored gajenja u čistoj rasi na terenu ukršta sesa svrljiškom pramenkom kao i sa sjeničkom oplemenjenom.

Izdavač:

**„POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE“
DOO Užice**

Tiraž:

300 primeraka